

ХӨДӨЛМӨРИЙН АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ, ЭРҮҮЛ АХУЙН СУРГАЛТ ЯВУУЛАХ БОЛОН ШАЛГАЛТ АВАХ ЖУРАМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн /цаашид “ХАБЭА” гэнэ/ сургалтын төрөл, агуулга, суралцагчид болон сургалт явуулах байгууллага, багшид тавигдах шаардлагыг энэхүү журмаар зохицуулна.

1.2. Ажил олгогч нь ажилтны сургалтыг Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн асуудал хариуцсан нэгж, ажилтан, зөвлөлөөр гүйцэтгүүлж хяналт тавих ба бүртгэлийн гэрчилгээ авсан байгууллагатай гэрээ байгуулан явуулж болно.

Хоёр. Сургалтын төрөл

2.1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт нь дараах төрөлтэй байна.

2.1.1. Ажил олгогчийн сургалт: Жилд 1 удаа

2.1.2. Нийт ажилтны сургалт: Жилд 1 удаа

2.1.3. Эрсдэлтэй ажлын байранд ажиллаж байгаа иргэн, ажилтны сургалт: 3 жилд 1 удаа

2.1.4. ХАБЭА-н тусгай сургалт: Жилд 1 удаа

Гурав. Суралцагчдад тавигдах шаардлага

3.1. Ажил олгогчийн сургалт: Тухайн байгууллагын удирдах албан тушаал эрхэлдэг үндсэн ажилтан байна.

3.2. Ажилтны сургалт: Тухайн байгууллагын хөдөлмөрийн гэрээгээр ажиллаж буй нийт ажилтан, албан тушаалтан бүгд багтаан ойлгоно.

3.3. Эрсдэлтэй ажлын байранд ажиллаж байгаа иргэн, ажилтны сургалт: Тухайн байгууллагын Үйлдвэрлэлийн хүнд, аюултай хүчин зүйлийн үйлчлэлд ажиллаж байгаа ажилтан, албан тушаалтныг багтаан ойлгоно. Эрсдэлтэй ажлын байрны сургалтад 3 жил тутам хамрагдана.

3.4. ХАБЭА-н тусгай сургалт: Тухайн байгууллагад ажиллаж байгаа дараах албан тушаалтан багтаан ойлгоно. Үүнд: Цахилгааны инженер, Хөргөлтийн инженер

Дөрөв. Сургалт явуулах багшид тавигдах шаардлага

4.1. Ажил олгогчид зориулсан ХАБЭА-н сургалтын багш нь ХАБЭА-н чиглэлээр мэргэшсэн, ХАБЭА-н асуудлаар 5-аас доошгүй жилийн ажлын туршлагатай байна.

4.2. Ажилтанд зориулсан ХАБЭА-н сургалтын багш нь ХАБЭА-н чиглэлээр мэргэшсэн, ХАБЭА-н асуудлаар 2-оос доошгүй жилийн ажлын туршлагатай байна.

4.3. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын багш нь дараах шаардлагыг хангасан байна.

4.3.1. ХАБЭА-н асуудал хариуцсан ажилтны сургалтад хамрагдсан эсхүл ХАБЭА-н хөтөлбөрөөр их, дээд сургууль төгссөн;

4.3.2. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын чиглэлээр 5-аас доошгүй жилийн ажлын туршлагатай;

4.3.3. ХАБЭА-н сургагч багшийн сургалтад хамрагдсан.

4.4. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн багш нь дараах шаардлагыг хангасан байна.

4.4.1. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хөтөлбөрөөр их, дээд сургууль төгссөн;

4.4.2. Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн чиглэлээр 3-аас доошгүй жилийн ажлын туршлагатай;

4.4.3. ХАБЭА-н сургагч багшийн сургалтад хамрагдсан.

4.5. Эрсдэлтэй ажлын байрны болон ХАБЭА-н тусгай сургалтын багш нь тухайн сургалтын чиглэлээр ХАБЭА-н сургалтад хамрагдсан, энэ чиглэлээр 5-аас доошгүй жил ажилласан туршлагатай байна.

Тав. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалтын хөтөлбөр

5.1. Ажил олгогчийн сургалтын хөтөлбөр:

5.1.1. **Хөтөлбөрийн зорилго:** Ажил олгогч, захирал, менежер зэрэг байгууллагын дээд түвшний удирдлагад ажилтнуудын аюулгүй байдал, эрүүл мэндийг хамгаалан ажиллах шаардлагатай ХАБЭА-н суурь болон хууль эрх зүйн ойлголтыг өгөхөд энэхүү хөтөлбөр чиглэнэ. Үүнд:

5.1.1.1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ерөнхий мэдлэг;

5.1.1.2. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль тогтоомжийн талаарх мэдлэг;

5.1.1.3. Байгууллагын түвшинд хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үйл ажиллагааг зохион байгуулах талаарх ерөнхий мэдлэг;

5.1.1.4. ХАБЭА-н үйл ажиллагаанд шаардлагатай хүний болон санхүүгийн нөөцийг төлөвлөн ажиллах мэдлэг;

5.1.1.5. ХАБЭА-н үйл ажиллагааг урьдчилан сэргийлэлтийн зарчмаар хэрэгжүүлэх хандлага.

5.1.2. Сургалтын зохион байгуулалт:

5.1.2.1. Анги танхим, ажлын байр эсвэл цахим хэлбэрээр зохион байгуулна. Цахим сургалтын цаг нь нийт сургалтын цагийн 1/2-оос ихгүй байна.

5.1.2.2. Цагийн багтаамж: 8 цаг

5.1.2.3. Ирц: Сургалтын бүх сэдвийн хичээлд хамрагдсан байх

5.1.2.4. Сорил: Эзэмшвэл зохих мэдлэгийн 80-аас багагүй хувийг эзэмшсэн нь сорилын шалгалтаар үнэлэгдсэн байх.

5.1.3. Сургалтын сэдэв:

д/д	Сэдэв	Цаг
1	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ерөнхий ойлголт	1
2	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үйл ажиллагаанд мөрдөх хууль, дүрэм, журам, техникийн зохицуулалт, стандарт	2
3	Байгууллагын ХАБЭА-н удирдлага, зохион байгуулалт, дүрэм, журам	1
4	ХАБЭА-н арга хэмжээний төлөвлөгөө, төсөв, санхүүжилт	1
5	Ажлын байрны эрсдэлийг илрүүлэх, үнэлэх арга, урьдчилан сэргийлэлтийн зарчим	1
6	Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний эрсдэлийг илрүүлэх, үнэлэх арга, урьдчилан сэргийлэлтийн зарчим	1
7	Ажилтны эрүүл мэндийн үзлэг, тандалтын зохион байгуулалтын зарчим	1
	Бүгд	8

5.1.4. Сургалтын агуулга

Сэдэв	Агуулга
Сэдэв 1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн ерөнхий ойлголт	ХАБЭА-н тодорхойлолт, хамаарах асуудал
	Ажлын байранд түгээмэл тохиолддог ослын шалтгаан, аюултай хүчин зүйлс, тэдгээрийн талаарх практик жишээнүүд
	Ажлын байранд химийн аюултай ба хортой бодистой холбоотой осол, хурц хордлого
	Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин үүсгэдэг ажлын байрны хими, физик, биологи, эргономикийн сөрөг хүчин зүйлс, тэдгээрийн практик жишээ
	Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээний талаарх ерөнхий ойлголт
	ХАБЭА-н ажилтны үүрэг
Сэдэв 2. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн үйл ажиллагаанд мөрдөх хууль, дүрэм, журам, стандарт	<ul style="list-style-type: none"> o Хөдөлмөрийн тухай хууль, o Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль o Эрүүл ахуйн тухай хууль o Нийгмийн даатгалын багц хууль o Эрүүгийн хууль Зөрчлийн тухай хууль
	ХАБЭА-н талаар ажил олгогчийн эрх, үүрэг
	ХАБЭА-н холбогдох дүрэм, журам: <ul style="list-style-type: none"> o “Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогыг судлан бүртгэх дүрэм”; o “Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн сургалт явуулах болон шалгалт авах журам”; o “Зөвлөл байгуулах, орон тооны ажилтан ажиллуулах норматив”; o “Аж ахуйн нэгж байгууллагын хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн зөвлөлийн үлгэрчилсэн дүрэм”; o “Ажлын байрны хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ хийх” журам; o Ажлын байрны эрсдэлийн үнэлгээ хийх аргачилсан зөвлөмж; o Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчнийг бүртгэх, мэдээлэх журам; o “Эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэгийн журам”; o “Насанд хүрээгүй хүнийг ажиллуулахыг хориглосон ажлын байрны жагсаалт”.
ХАБЭА-н техникийн зохицуулалт, стандартууд	
Сэдэв 3. Байгууллагын ХАБЭА-н удирдлага, зохион байгуулалт, дүрэм, журам	Байгууллагын ХАБЭА-н үйл ажиллагааг зохион байгуулах зарчим
	Ажил олгогчийн ХАБЭА-н манлайлал, ач холбогдол
	Байгууллагын ХАБЭА-н үйл ажиллагаанд ажилтны оролцоо, ач холбогдол
	Ажилтны үйл ажиллагааг идэвхжүүлэх, урамшуулах
	Байгууллагын ХАБЭА-н соёл хандлагыг нэвтрүүлэх, төлөвшүүлэх
ХАБЭА-н удирдлага, зохион байгуулалтын сайн жишээ	

Сэдэв 4. ХАБЭА-н арга хэмжээний төлөвлөгөө, төсөв, санхүүжилт	Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний байгууллагад үзүүлэх нөлөө, үр дагавар
	Урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний ач холбогдол
	ХАБЭА-н арга хэмжээний төлөвлөгөө боловсруулах
	ХАБЭА-н арга хэмжээний санхүүжилт, зардлын төрөл
Сэдэв 5. Ажлын байрны эрсдэлийг илрүүлэх, үнэлэх арга, урьдчилан сэргийлэлтийн зарчим	Үйлдвэрлэлийн осолд хүргэдэг аюулын төрлүүд, жишээ
	Аюулыг таньж илрүүлэх, эрсдэлийг үнэлэх арга
	Үйлдвэрлэлийн ослоос урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний зарчим, ажлын байрны эрсдэлийг арилгах арга хэмжээ
	Ажлын байрны эрсдэлийн үнэлгээ, эрсдэлийг арилгасан талаарх практик жишээ
Сэдэв 6. Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний эрсдэлийг илрүүлэх, үнэлэх арга, урьдчилан сэргийлэлтийн зарчим	Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин үүсгэдэг хими, физик, биологи, эргономикийн хүчин зүйлс, жишээ
	Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн хэмжилтийн үндсэн төрлүүд, ач холбогдол
	Хөдөлмөрийн нөхцөлийн үнэлгээ
	Хөдөлмөрийн нөхцөлийг сайжруулах, урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээний эрэмбэ
Сэдэв 7. Ажилтны эрүүл мэндийн үзлэг, тандалтын зохион байгуулалтын зарчим	Ажилтны эрүүл мэндийн үзлэгийн зорилго, ач холбогдол
	Ажилтны эрүүл мэндийн үзлэгийн төрөл, зохион байгуулалт
	Ажилтны эрүүл мэндийн үзлэгийн баримтад хийх тандалт судалгаа
	Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тохиолдлыг судлан бүртгэх

5.2. Нийт ажилтны сургалтын хөтөлбөр:

5.2.1. Хөтөлбөрийн зорилго: Ажлын байранд ажиллагчдад аюулгүй ажиллах, ажлын байрны сөрөг хүчин зүйлсээс эрүүл мэндээ хамгаалахад зайлшгүй шаардлагатай ХАБЭА-н суурь болон хууль эрх зүйн ойлголтыг өгөхөд энэхүү хөтөлбөр чиглэнэ. Үүнд:

- 5.2.1.1. Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогод хүргэж болзошгүй аюулыг таньж илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх талаарх ерөнхий ойлголт;
- 5.2.1.2. Мэргэжлээс шалтгаалсан өвчлөл үүсгэж болзошгүй ажлын байрны сөрөг хүчин зүйлсийг таньж илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх талаарх ерөнхий ойлголт;
- 5.2.1.3. Хөдөлмөрийн болон Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн талаарх ерөнхий мэдлэг;
- 5.2.1.4. Ажлын байран дахь осол, өвчлөлд хүргэж болзошгүй хүчин зүйлсийг илрүүлэх, мэдээлэх, арилгах арга хэмжээнд идэвхтэй оролцох хандлага.

5.2.2. Сургалтын зохион байгуулалт:

- 5.2.2.1. Анги танхим, ажлын байр, нэгж дээр, цахим хэлбэрээр зохион байгуулна.
- 5.2.2.2. Цагийн багтаамж: 12 цаг
- 5.2.2.3. Ирц: Сургалтын бүх сэдвийн хичээлд суусан байх

5.2.2.4. Сорил: Эзэмшвэл зохих мэдлэгийн 80-аас багагүй хувийг эзэмшсэн нь сорилын шалгалтаар үнэлэгдсэн байх.

5.2.3. Сургалтын сэдэв:

д/д	Сэдэв	цаг
1	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ерөнхий ойлголт	1
2	Хөдөлмөрийн тухай хууль	1
3	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль	1
4	Үйлдвэрлэлийн осолд хүргэдэг аюултай хүчин зүйлс, урьдчилан сэргийлэлт	2
5	Ажлын байран дахь эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлдөг хүчин зүйлсийн төрлүүд, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин /МШӨ/	1
6	Ажлын хувцас, хувийн хамгаалах хэрэгслийн төрлүүд, зохистой хэрэглээ	1
7	Ажлын байран дахь осол, өвчлөл үүсгэж болзошгүй хүчин зүйлсийг таньж илрүүлэх, мэдээлэх, урьдчилан сэргийлэхэд ажилтны үүрэг, оролцоо	1
8	Ажил эхлүүлэхээс өмнө эрсдэлийн үнэлгээ хийх арга, практик дадлага	1
9	Онцгой байдалд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, гамшгийн бэлэн байдал	1
10	Осолд өртөгсдөд үзүүлэх анхны тусламж	1
11	Ажилтны зан үйлтэй холбоотой өвчлөл, түүний урьдчилан сэргийлэлт	1
	Нийт	12

5.2.4. Сургалтын агуулга

Сэдэв	Агуулга
Сэдэв 1. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай ерөнхий ойлголт	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдлын тухай ойлголт, хамаарах асуудал
	Хөдөлмөрийн эрүүл ахуйн тухай ойлголт, хамаарах асуудал
	Ажилтны эрүүл мэндийн урьдчилсан болон хугацаат үзлэгийн зорилго, ач холбогдол
Сэдэв 2. Хөдөлмөрийн тухай хууль	Хөдөлмөрийн гэрээ
	Хамтын гэрээ, хэлэлцээр
	Ажил, амралтын цаг
	Цалин хөлс
	Бүлгүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийн онцлог, зохицуулалт
	Хөдөлмөрийн сахилга, дотоод журам
Сэдэв 3. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн хуулийн зохицуулалт
	ХАБЭА-н талаарх иргэн, ажилтны эрх, үүрэг
	Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлого, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчний тухай ойлголт, даатгал, тусламж, үйлчилгээ
Сэдэв 4. Үйлдвэрлэлийн осолд хүргэдэг аюултай хүчин зүйлс, урьдчилан сэргийлэлт	Аюул, эрсдлийн тухай ойлголт
	Ажлын байран дахь осолд хүргэдэг аюулын төрлүүд: <ul style="list-style-type: none"> o Ажлын байрны эмх цэгц o Хальтрах, бүдрэх, унах аюул o Цахилгааны аюул o Тоног төхөөрөмжийн ажиллагаатай холбоотой o Тоног төхөөрөмжийн засвар үйлчилгээтэй холбоотой o Галын аюулгүй байдал o Химийн хортой ба аюултай бодисын хэрэглээ o Хязгаарлагдмал орчин o Өндөрт ажиллах o Ажлын оновчгүй зохион байгуулалт o Ажил гүйцэтгэх арга барил o Эргономикийн хүчин зүйлстэй холбоотой o Онцгой үеийн бэлэн байдал хангаагүйтэй холбоотой o Аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг мөрдөхгүй байх o Ажилтны эрүүл мэнд, биеийн байдал г.м.
	Ажлын байранд тохиолдсон үйлдвэрлэлийн ослын практик жишээнүүд
	Үйлдвэрлэлийн осол, хурц хордлогоос сэргийлэх зохион байгуулалт, инженер технологи, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэлтийн арга хэмжээ

Сэдэв 5. Ажлын байран дахь эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлдөг хүчин зүйлсийн төрлүүд, мэргэжлээс шалтгаалсан өвчин	Химийн хортой хүчин зүйлс: Эрдэсийн болон органик тооснууд, гагнуурын тоосонцор, кварц цахиур, асбест, дэгдэмхий органик нэгдлүүд, хорт хий, уурнууд гэх мэт
	Физикийн хүчин зүйлс: Шуугиан, доргион, халууны стресс, орчны хүйтэн температур, цацраг идэвхит туяа, цахилгаан соронзон цацраг, гагнуурын туяа (хэт ягаан туяа) гэх мэт
	Биологийн хүчин зүйлс: Халдвартай хог хаягдал, бохир ус, халдвартай хүн, амьтантай ажиллах гэх мэт
	Эргономикийн хүчин зүйлс: Хүнд зүйл өргөх, нэг маягийн олон давтагдсан хөдөлгөөн, албадмал байрлалд ажиллах гэх мэт
	Түгээмэл тохиолддог МШӨ: Уушги тоосжих, тоостой холбоотой амьсгалын эрхтний өвчин, доргионы өвчин, шуугианы гаралтай сонсгол алдагдалт, химийн бодисын архаг, хурц хордлого, ажилтай холбоотой халдвар гэх мэт
	Эрүүл мэндэд аюултай хүчин зүйлсийн өртөлтөөс хамгаалах удирдлага зохион байгуулалт, инженер технологи, хувь хүнд чиглэсэн урьдчилан сэргийлэлтийн арга хэмжээ
Сэдэв 6. Ажлын хувцас, хувийн хамгаалах хэрэгслийн төрлүүд, зохистой хэрэглээ	Ажлын хувцас, хувийн хамгаалах хэрэгслийн зорилго, ач холбогдол
	Ажлын хувцас, хувийн хамгаалах хэрэгслийн төрлүүд
	Ажлын хувцас, хувийн хамгаалах хэрэгслийн зохистой хэрэглээ
Сэдэв 7. Ажлын байран дахь осол, өвчлөл үүсгэж болзошгүй хүчин зүйлсийг таньж илрүүлэх, мэдээлэх, бууруулж арилгахад ажилтан бүрийн үүрэг, оролцоо	Ажлын байранд эрсдэлийн үнэлгээ хийх тухай
	Ажлын байран дахь осол, өвчлөл үүсгэх аюулыг таньж илрүүлэх
	Ажлын байран дахь осол, өвчлөл үүсгэх аюулыг холбогдох албан тушаалтанд мэдээлэх
	Ажлын байранд аюултай нөхцөл байдал үүссэн тохиолдолд нэн даруй хэрэгжүүлэх арга хэмжээ
	Ажлын байрны нөхцөлийг сайжруулах, ослыг тэглэхэд ажилтны гүйцэтгэх үүрэг, оролцоо
Сэдэв 8. Ажил эхлүүлэхээс өмнө эрсдэлийн үнэлгээ хийх арга, практик дадлага	Ажил эхлүүлэхийн өмнөх эрсдэлийн үнэлгээний ач холбогдол, хэрэглээ
	Ажил эхлүүлэхээс өмнө ажлын байранд осол, өвчлөл үүсгэж болзошгүй аюулыг илрүүлж, эрсдлийг үнэлэх
	Эрсдэлийн үнэлгээнд үндэслэн ажил эхлүүлэхтэй холбоотой шийдвэрийг гаргах арга
Сэдэв 9. Онцгой байдалд хэрэгжүүлэх арга хэмжээ, гамшгийн бэлэн байдал	Онцгой байдлын тодорхойлолт, хамрах хүрээ
	Онцгой байдалд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний дэс дараа
Сэдэв 10. Осолд өртөгсдөд үзүүлэх анхны тусламж	Анхны тусламжийн тодорхойлолт, хамаарах асуудал
	Анхны тусламжийн иж бүрдэл, түүний хэрэглээ
	Ослын газарт нэн даруй хэрэгжүүлэх арга хэмжээ
	Осолд өртөгсдөд үзүүлэх анхны тусламж
Сэдэв 11. Ажилтны зан үйлтэй холбоотой өвчлөл, түүний урьдчилан сэргийлэлт	Хувь хүний зан үйлтэй холбоотой үүсдэг халдвар бус өвчнүүд: Таргалалт, зүрх судасны өвчин, артерийн даралт ихсэлт, чихрийн шижин, хоол боловсруулах эрхтний өвчнүүд
	Халдварт бус өвчин үүсгэхэд нөлөөлдөг зан үйлүүд: Согтууруулах ундаа, тамхины хэрэглээ, хөдөлгөөний хомсдол, чихрийн их хэрэглээ, зохисгүй хооллолт
	Эрүүл, аюулгүй орчинд ажиллах зан үйл, хандлагыг төлөвшүүлэх тухай

5.3. Эрсдэлтэй ажлын байрны сургалтын хөтөлбөр:

5.3.1. Өндөрт ажиллах аюулгүй ажиллагаа

Д/Д	Сэдэв	цаг
1	Өндөрт ажиллах үеийн аюултай хүчин зүйлс, тэдгээрийг таньж илрүүлэх арга	2
2	Өндрийн аюулгүй ажиллагааны эрсдэлийг илрүүлэх, үнэлэх	2
3	Өндрөөс унахаас сэргийлэх хэрэгсэл, үзлэг шалгалт	2
4	Суурин бэхлэгээтэй ажлын тавцан, сагстай өргөгч, өргөх хайрцгийг аюулгүй ашиглах	1
5	Барилгын шат, задгай ирмэгийн хамгаалалт, хязгаарлах хэрэгсэл ба унахаас хамгаалах систем	1

6	Өндрөөс унаж болзошгүй биетийг хянах	1
7	Өндөрт гүйцэтгэх ажлыг багасгах инженерийн шийдэл, цогц арга хэмжээ	1
8	Өндөрт аврах ажиллагаа явуулах	2
9	Нийт	12

5.4. ХАБЭА-н тусгай сургалтын хөтөлбөр:

5.4.1. Тоног төхөөрөмжтэй харьцаж ажиллах аюулгүй ажиллагаа

Д/Д	Сэдэв	цаг
1	Тоног төхөөрөмжтэй харьцах аюулгүй аюулгүй ажиллагааны дүрэм, журам, стандарт	2
2	Машин, тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдал, үндсэн зарчим	2
3	Машин, тоног төхөөрөмжөөс шалтгаалах зөрчил	2
4	Машин, тоног төхөөрөмжийн техникийн байдлын хяналт	1
5	Тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдал ба тандалт	2
6	Нийт	9

5.4.2. Температурын эрс тэс нөхцөлд ажиллах аюулгүй ажиллагаа

Д/Д	Сэдэв	цаг
1	Цаг уурын эрс тэс нөхцлийн тухай ойлголт	2
2	Дулааны стресс бүхий ажлын орчин нөхцөл	1
3	Дулааны стрессийг үнэлэх аргууд	2
4	Дулааны стрессийн урьдчилан сэргийлэлт	2
5	Хүйтний стрессийн нөлөө	1
6	Хүйтний сөрөг нөлөөллөөс урьдчилан сэргийлэх нөлөө	2
7	Орчны эрс тэс температурт ажиллагчдын эрүүл мэндийн тандалт	2
8	Нийт	12

5.4.3. Цахилгааны аюулгүй ажиллагаа

д/д	Сэдэв	цаг
1	Цахилгааны аюулгүй ажиллагааны үндсэн ойлголт	1
2	Цахилгаан гүйдлийн аюул. Цахилгааны осол. Цахилгааны ослын хүндрэлийн байдалд нөлөөлөх хүчин зүйлүүд	1
3	Тусгаарлагдсан саармагтай болон шууд газардуулсан гурван фазын цахилгаан сүлжээний аюултай байдал	1
4	Нэг фазын сүлжээний аюултай байдал, схемийн онцлогууд	1
5	Цахилгаан гүйдэл газардах үзэгдэл. Хүрэх хүчдэл. Алхамын хүчдэл	1
6	Үйлдвэрлэлийн болон ажлын байр, гүйцэтгэж байгаа ажил, үйлчилгээний цахилгааны аюулгүй ажиллагааны нөхцөл, тэдгээрийн ангилал	1
7	Цахилгаан тоног төхөөрөмжийн ашиглалтын үеийн хамгаалалтын арга хэмжээ, тэдгээрийн ялгаа, онцлог, хэрэглэх хүрээ	1
8	Цахилгаан сүлжээ, тоног төхөөрөмжийн тусгаарлал, цахилгаан тусгаарлалын байдалд тавих хяналтын техник, зохион байгуулалтын арга хэмжээ	1
9	Бага хүчдэл хэрэглэх. Цахилгааны аюулгүй ажиллагааны хориг түгжээ.	1
10	Хамгаалах газардуулга, газардуулгын байгууламжийн бүтэц, хийц. Хамгаалах газардуулгын тооцоо, үзлэг, хяналт, хэмжилт.	1
11	Нойлтуулга, түүний бүтэц, хийц. Нойлтуулгын тооцоо, хяналт.	1
12	Хамгаалах таслалт, түүнийг хэрэглэх хүрээ. Хамгаалах таслалтын схемүүд	1
13	Цахилгаанаас хамгаалах хэрэгсэл, тэдгээрийн ялгаа, ангилал, хэрэглэх хүрээ. Цахилгааны аюулгүй ажиллагааны анхааруулах, хориглох, зөвшөөрөх, сануулах плакат	1

14	Цахилгаан техникийн ажилтанд тавих шаардлага. Цахилгааны аюулгүй ажиллагааны мэргэшлийн групп. Цахилгааны осолд орсон хүнийг хүчдэлээс чөлөөлөх, осолдогчийн биеийн байдлыг тодорхойлох, анхны тусламж үзүүлэх	1
15	Нийт	14

5.4.4. Галын аюулгүй байдал

Д/Д	Сэдэв	цаг
1	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж. Галын аюулаас хамгаалах ажлыг зохион байгуулах дүрэм, журам	1
2	Байгууллагын галын аюулгүй байдлыг тодорхойлох шаардлага, норм, норматив. Гал түймрийн улсын хяналт	1
3	Байгууллагын гал түймрийн эрсдэлийг үнэлэх арга зүй. Галын аюулаас урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ.	2
4	Аж ахуйн нэгж, байгууллагын галын аюулаас хамгаалах төлөвлөлт, бэлтгэл, бэлэн байдал. Галын аюулаас хамгаалах томилгоот бүрэлдэхүүний үүрэг (ажилтан албан хаагчид, үйлчлүүлэгч иргэдийг нүүн шилжүүлэх ажиллагаа), аюулгүй ажиллагаа.	2
5	Галын аюулын зарлан мэдээллийн систем, холбоо зохион байгуулалт.	1
6	Төрөл бүрийн гал түймрийг унтраах арга зүй (Шатамхай хий, шингэн, хатуу бодис материал, цахилгаан эрчим хүчний барилга, тоног төхөөрөмж, үйлдвэр, үйлчилгээний газар, албан тасалгаа, гэр, байшин). Гал унтраагуурын төрөл, ашиглалт. Утаат орчинд анхаарах асуудал*	2
7	Түлэгдэлт ба угаарын хийд хордолтын тухай ойлголт, түүнд үзүүлэх анхны тусламж	1
8	Нийт	10

5.4.5. Тээврийн аюулгүй ажиллагаа

д/д	Сэдэв	цаг
1	Ачаа тээвэрлэлтэнд тавигдах үндсэн шаардлага, нөхцөл. Аюулгүй ажиллагааны холбогдох хууль эрх зүйн баримт бичиг	1
2	Тээврийн хэрэгсэлд тавигдах шаардлага, хангалт	1
3	Тээврийн хэрэгслийн аюулгүй байдлын хяналт. Хөдөлгөөн эхлүүлэх, парклах, ачаа ачих үеийн аюулгүй ажиллагаа	2
4	Тээврийн хэрэгслийн бүрэн бүтэн болон ажиллах чадварын хяналт. Засвар үйлчилгээний ажлын аюулгүй ажиллагаа	2
5	Ажилтны эрүүл мэндийн үзлэг, анхны тусламж	1
6	Нийт	7

5.4.6. Анхны тусламжийн сургалт

Д/Д	Сэдэв	цаг
1	Өвчтөний биеийн байдлыг үнэлэх үндсэн үнэлгээний зарчим (ABCD-primary survey), амилуулах суурь тусламж	4
2	Өвчтөний биеийн байдлыг үнэлэх лавшруулсан арга (secondary survey)	2
3	Яаралтай тусламжийн эрэмбэлэн төрөлжүүлэлт	4
4	Хүнд өвчтөний биеийн байдлыг мэдээлэх зарчим, ЯТ-ийн дуудлага өгөх, хүлээн авах дэслэл, олон улсын ISBAR зарчим	2
5	Яаралтай тусламжийн өрөө, цүнх, иж бүрдэл, эмүүдийг хэрэглэх	4
6	Амьсгалын зам чөлөөлөх хэрэглэлүүдийн тусламжтай АЗ чөлөөлөх аргууд, гар амьсгуураар амьсгалуулах аргачлал	4
7	Осолдогчдод тусламж үзүүлэх ABCDE дэслэл	2

8	Дефибрилляци хийх аргачлал	4
9	Өвчтөнийг ослын бүсээс холдуулах, хүнд өвчтөний тээвэрлэлт	2
10	Цочмог өвдөлтийн үед үзүүлэх суурь тусламж	2
11	Нийт	30

Зургаа: Хариуцлага

6.1. Байгууллагын захирал журамд заасан сургалтын төсөв, төлөвлөгөөг баталж өгөх

6.2. Салбар нэгжүүдийн дарга, ахлах ажилтан нар тухайн өөрийнхөө хариуцаж байгаа ажилчдыг сургалтад бүрэн хамруулах

6.3. ХАБЭА-н ажилтан, инженерүүд төлөвлөгөөний дагуу сургалтыг зохион байгуулах, үр дүнг тооцож тайлагнах

6.4. Ажилчид тухайн журмыг дагаж мөрдөх

---ooOoo---